

DBU starptautiskais atbalsts

1991.gadā ar Bundestāga lēmumu tika nodibināts Vācijas Vides fonds (DBU), kura izveides mērķis bija īpaši atbalstīt sabiedrības centienus vides aizsardzības jomā un padarīt finansiālo atbalstu plaši pieejamu. Atbalsts tiek sniegts šādos galvenajos virzienos – vides tehnika, vides izpēte, dabas aizsardzība un vides komunikācija.

Kā sabiedriski svarīgs un privāti regulējams fonds, Vācijas Vides fonds darbojas ārpus valsts programmām, bet var tās papildināt. Šis fonds ir viens no pasaulē lielākajiem vides fondiem.

Kaut arī uzsvars tiek likts atbalstam pašā Vācijā, jau no pašā sākuma Vācijas Vides fonds ir piedalījies arī starptautiskos projektos. Ģeogrāfiski uzsvars tiek likts atbalstam Vidus- un Austrumeiropas valstīm. Īpaši interesantas šajā aspektā ir Eiropas Savienības dalībvalstis. Līdz šim Vācijas Vides fonds ir atbalstījis ap 270 starptautiskas aktivitātes ārpus Vācijas, un tiek lēsts, ka tuvākajos gados šāda veida atbalsts tikai pieaugs.

Starptautiskās aktivitātes ir divpusējas sadarbības projekti - tiek atbalstīti projekti, kur cieši sadarbojas partneri Vācijā un ārvalstīs. Vācijas partneri projektos, kas ir ministrijas, savienības un zinātniskās izpētes iestādes rūpējas par to, lai Vācijas Vides fonda projekti arī ārzemēs demonstrētu savu inovatīvo dabu un dotu konkrētu ieguldījumu vides kvalitātes uzlabošanā

Atskats uz Vācijas Vides fonda atbalstītajiem starptautiskajiem projektiem, sākot no fonda darbības pirmsākumiem, uzrāda šādu projektu nozīmes pieaugumu. Ja no sākuma ārpus Vācijas tika atbalstīti projekti tikai kaimiņvalstīs Vācijas pierobežā, šobrīd ir iespējams atbalstīt projektus praktiski visās Eiropas Savienības valstīs bez jebkādiem ģeogrāfiskiem ierobežojumiem

Galvenais uzsvars starptautisko projektu atbalstā viennozīmīgi ir uz Vidus- un Austrumeiropas valstīm. Tādējādi sākotnējā sadarbība ar abām austrumu kaimiņvalstīm – Poliju un Čehiju, gadu gaitā lēcienvēidīgi izplatījās, un šobrīd jau arī Baltijas valstīm, Bulgārijai un Rumānijai ir iespējams saņemt līdzfinansējumu. Bilance rāda, ka vairāk kā 90% DBU starptautisko projektu notiek Vidus- un Austrumeiropā.

Pēc satura vides izglītības un komunikācijas projekti viennozīmīgi stāv priekšplānā. Apaļi 60% no visiem projektiem ir šajās jomās Uzsvars uz šīm jomām skaidrojams ar to, ka daudzās Vidus- un Austrumeiropas valstīs ir liels pieprasījums pēc vides apziņas veidošanas un vides zinību ieguves, kā arī tas ir pamatnosacījums, lai būtu iespējams attīstīt tālākas aktivitātes vides tehnikas, dabas aizsardzības un arī likumdošanas jomās. Uzkrītoši ir arī tas, ka lielākā daļa projektu pieteicēju ir asociācijas, savienības un nevalstiskās organizācijas.

Pildot savas projektu saistības Vidus- un Austrumeiropā, Vācijas Vides fondam kā Vācijas fondam ir īpaša pieredze, kas iegūta pēc valsts atkalapvienošanās 1990.gadā. Fonda aktivitāšu fokusēšanās bijušās Vācijas Demokrātiskās Republikas teritorijās 90-to gadu sākumā deva pieredzi, kas palīdz labāk izprast likumsakarības arī Vidus- un Austrumeiropā.

Vācijas Vides fonda atbalsts starptautiskiem projektiem ir pierādījis, ka partneri, uz kuriem var paļauties, un skaidri pamatnosacījumi ir priekšnoteikumi auglīgai sadarbībai. Parasti ārzemju projektu atbalsts pamatojas uz sadarbību starp ārzemju partneriem un vācu partneri, kas uzņemas projekta pieteicēja lomu un saistības pret Vācijas Vides fondu. Tiek sagaidīts, ka izvēlētais vācu puses partneris savu lomu pilda ne tikai formāli, bet iesaistās arī kopīgā projekta plānošanā un īstenošanā.

Arī starptautiskajiem projektiem aktuāls ir nosacījums par inovācijām un demonstrācijas projektu ieviešanu, lai gan Vācijā atbalstītie liela mēroga projekti ne vienmēr ir viens pret vienu ieviešami citās valstīs. Tāpēc nepieciešama ir inovatīvā risinājuma piemērošana konkrētās valsts iespējām, pie tam ir svarīgi, cik lielā mērā plānotais projekts partnervalstī pilda pilotprojekta funkcijas un tādējādi, cik nozīmīgu lomu pilda.

Projekta laikā sadarbība ar vēl citām finansējuma piešķiršanas institūcijām var tikai palīdzēt rezultatīvi īstenot projektu. Pozitīva pieredze ir iegūta gan sadarbībā ar lieliem finansu fondiem, gan vācu un Eiropas ierēdņiem, kā piemēram, Federālo vides ministriju, Vides pārvaldi, Tehniskās sadarbības savienību un Eiropas Savienību. Kopš 1996.gada Vācijas Vides fonds attīsta intensīvu sadarbību ar dažādiem Eiropas un pat ārpus Eiropas fondiem, arī Vācu Fondu Federālo savienību.

Papildus klasiskajai projektu līdzfinansēšanai, Vācijas Vides fonds Vidus- un Austrumeiropā aktīvi darbojas savā starptautisko stipendiju programmā. Programmas pamatojas uz to, ka Vidus- un Austrumeiropā ir milzīgs slodzes uz vidi samazināšanas potenciāls un bagātīgi dabas resursi, ko būtu nepieciešams aizsargāt Eiropas mērogā. Tā kā augsti kvalificēti un motivēti augstskolu absolventi un jaunie zinātnieki tiek uzskatīti par topošajiem lēmumu pieņēmējiem savās valstīs, Vācijai ir iespēja tādējādi uzņemties svarīgu lomu zināšanu nodošanā, lai arī citās valstīs tiktu īstenoti nepieciešamie vides un dabas aizsardzības pasākumi. Vācijas vides fonda pieredze liecina, ka jaunajās Eiropas Savienības dalībvalstīs tieši integrētas pieejas ražošanas procesiem un vides aizsardzības jautājumiem ir nozīmīgi robi, tāpēc orientēšanās uz Vācijas vides standartiem un Vācijā adaptētām vides tehnoloģijām ir pamatota. Tas ir arī viens no svarīgākajiem apmaiņas ar Vidus- un Austrumeiropas valstīm programmas mērķiem – ar jauno zinātnieku palīdzību izveidot pārrobežu kontaktus un likvidēt sadarbības barjeras.

DBU atbalsts stipendiju programmas ietvaros nav tikai finansiālas dabas. Visi ārzemju stipendiāti, pēc to ierašanās Vācijā, tiek sagaidīti un aprūpēti, kā arī tiek nodrošināts viss nepieciešamais informācijas klāsts. Mērķis ir izveidot secīgu ekspertu tīklu, kas ne tikai savas prakses laikā Vācijā, bet arī nākotnē

aktīvi sadarbojas gan savā starpā, gan ar DBU, tādējādi stiprinot zināšanu apmaiņu un veidojot noturīgus kontaktus ar vācu partneriem.

Atsevišķās jaunajās Eiropas Savienības dalībvalstīs, kas atrodas Vidus- un Austrumeiropā, kā piemēram, Polijā, Čehijā un trijās Baltijas valstīs, Vācijas Vides fonds savas aktivitātes uzsāka 1998.gadā, izveidojot stipendiju apmaiņas programmu, kas paredzēta šo valstu augstskolu beidzēju – jauno zinātnieku - atbalstam. Laikā, kad programma Polijā sasniedza 10 gadu sliekšni, sadarbība ar Baltijas valstīm un Kaļiņingradas apgabalu, kā arī Čehijas Republiku tikai sākās (2001. un attiecīgi 2003.gads). Kopumā katru gadu tiek piešķirtas 60 – 80 pētniecības stipendijas augstākminēto valstu jaunajiem zinātniekiem. Stipendiāti parasti ierodas uz sešu vai divpadsmit mēnešu garu stažēšanos vācu partnerorganizācijās, kur tie iegūst zināšanas savām turpmākajām darba gaitām vides aizsardzības jomā. Partnerorganizācijas ir izpētes centri un augstskolas, kā arī privāti uzņēmumi, ministrijas, valsts iestādes un nevalstiskās organizācijas. No šīm valstīm kopējais pretendentu skaits uz stipendiju vietām ir virs 200 studentiem katru gadu. Stipendiju programma ir sākusi izplatīties arī citās Austrumeiropas valstīs, kas līdz šim nebija ietvertas programmā – Slovākija, Ungārija, Bulgārija un Rumānija.

Fonā Eiropas Savienības paplašināšanās procesam 2004.gadā, kad iestājās vairākas jaunas dalībvalstis, DBU uzsāka savas atbalsta programmas Vidus- un Austrumeiropas valstīs revidēšanu, un vairākos aspektos to no jauna pārkārtoja. Šie attīstības plāni tiek kopš 2006.gada ieviesti dzīvē un skar sekojošas lietas:

Programmas ģeogrāfiskā izplatība Vidus- un Austrumeiropā turpmāk tiks koriģēta atkarībā no valstu dalības Eiropas Savienībā. Šobrīd Vidus- un Austrumeiropā, kā pilntiesīgas stipendiju programmas partnervalstis ir Bulgārija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Polija, Rumānija, Slovākija, Čehija un Ungārija, kā arī Kaļiņingradas apgabals. Pie šīm valstīm pieskaitāmas arī potenciālās ES dalībvalstis no Balkāniem. Arī ar Ukrainu ir nodibinātas atbalsta programmas attiecības.

Atsevišķās valstīs papildus klasiskajam projektu finansējumam nākotnē DBU veiks speciālu atbalsta reģionu identifikāciju, kas tad kā veiksmes salas saņems īpašu atbalstu. Lai mērķtiecīgi atbalstītu noteiktas tēmas un prioritātes, turpmāk Vidus- un Austrumeiropai pilotprojekta ietvaros tiks izdalītas ģeogrāfiski un laika skalā ierobežotas atbalsta programmas ar stingri noteiktu budžetu, tādējādi stimulējot potenciālos partnerus. Atbalsta ziņā lauku teritorijām, t.i. sliktāk attīstītām teritorijām, ir prioritāte.

Atbalstam Vidus- un Austrumeiropā tēmām „vides apziņa“, „kompetences paaugstināšana atslēgas institūcijās“, „zināšanas par vides tehnoloģijām“ (saistībā ar labāko pieejamo tehnoloģiju pārņemšanu) un praktiski pielietojamiem vides pētījumiem ir prioritāte. Lai inovatīvas tehnoloģijas un aktuālu informāciju projekta ietvaros labāk ieviestu, Vidus- un Austrumeiropai piemēroti ir īpaši „modeļveida demonstrācijas projekti“.

Arī starptautiskām fonda atbalsta aktivitātēm vadlīnijas nosaka darbības pamatnostādnes, kas galvenajām tēmām - vides tehnika, vides izpēte, dabas aizsardzība un vides komunikācija, nosprauž atbalsta robežas un, iedalot deviņās atbalsta nozarēs, formulē finansējuma izsniegšanas kritērijus.

Deviņās atbalsta nozarēs starptautiskajam atbalstam Vidus- un Austrumeiropai šādas tēmas ir prioritāras:

- FB 1: Projekti par integrētu pieeju produktu- un ražošanas procesiem ar vides aizsardzības jautājumiem, ar orientāciju uz enerģijas un izejvielu taupīšanu.
- FB 2: Projekti, kas vērsti uz siltumnīcefekta gāzu emisijas samazināšanu, kā arī fosilās enerģijas izmantošanas samazināšanu, ar uzsvaru uz "Zināšanu nodošana lēmumu pieņēmējiem uzņēmumos, ierēdņiem un apvienībām
- FB 3: Projekti par profesionālu zināšanu pārņemšanu un pielietošanu plānotājiem būvniecības nozarē ar īpašu uzsvaru uz attīstību virzošām metodēm un darbarīkiem, kā arī to piemērošana un izmēģināšana līdzīgos pilotprojektos.
- FB 4: Stipendiju programma Vidus- un Austrumeiropai, kas katru gadu ļauj 60 līdz 80 jaunajiem augstskolu absolventiem sešus līdz divpadsmit mēnešus stažēties kādā no izpētes centriem, pie ierēdņiem vai privāto uzņēmumos.
- FB 5: Projekti, kas vērsti uz ilgtspējīgas ražošanas sistēmas ieviešanu un attīstību lauksaimniecībā un mežsaimniecībā.
- FB 6: Projekti ar reģionālu skatījumu uz Donavas sateces baseinu, pie kam ir vēlama starpvalstu sadarbība.
- FB 7: Projekti par informācijas apmaiņu dabas aizsardzības jomā, kas dod ieguldījumu jaunās (elektroniskās) informācijas sistēmās, jauno ierēdņu un zinātnieku papildus un tālākizglītībā un/ vai organizē seminārus par dabas aizsardzības jautājumiem starptautiskā kontekstā. Atbalsta tēmas Nr.7, 4 (vides pārvaldības sistēmas vidējiem un maziem uzņēmumiem) ietvaros atsevišķās nozarēs ir paredzēta uzņēmēju tīkla veidošana (piemēram, energoefektīva ēku renovācija vai ilgtspējīga būvniecība un māsaimniecība).
- FB 8: Projekti vides izglītībā sadarbībā ar nevalstiskajām organizācijām Vidus- un Austrumeiropā, lai šādā veidā atbalstītu nevalstisko organizāciju svarīgo lomu vides aizsardzībā, kā arī veicinātu to izplatīšanos.
- FB 9: Projekti dārzu pieminekļu kopšanas un uzturēšanas nozarē, piemēram, vietās, kas gan vācu, gan Eiropas kultūrai un tradīcijām ir īpaši nozīmīgas.

Vācijas Vides fonds nākotnē pilotprojektu veidā izmēģinās īstenot projektus bez vācu partneriem kā projektu pieteicējiem. Izmaiņas procedūrā būs arī tajā ziņā, ka projekta noslēgumā papildus obligātajam noslēguma ziņojumam tiks pieprasīts arī projekta apraksts attiecīgās valsts valodā, lai nodrošinātu projekta pieredzes izplatīšanos konkrētajā valstī.

Turpmāk DBU turpinās vēl nopietnāku integrāciju starptautisko stipendiju programmai ar pārējo projektu atbalstu Vidus- un Austrumeiropā. Stipendiātiem un bijušajiem stipendiātiem vajadzētu savās valstīs attīstīt savstarpēju kontaktu tīklu un, balstoties uz tā, aktīvi darboties kā DBU kontaktpersonām un starpniekiem, kā arī piedalīties DBU mērķu īstenošanā. Šajā sakarā stipendiātiem vajadzētu jau savas stažēšanās laikā pieturēties pie konkrēta projekta īstenošanas, ko pēc tam iesniegt DBU.

Lai vēl uzlabotu savu atbalsta stratēģiju Vidus- un Austrumeiropai, DBU arī turpmāk savām atbalsta aktivitātēm regulāri veiks revīzijas, balstoties uz stingri noteiktiem attīstības kritērijiem. Lai projektu partneri ārzemēs varētu tikt atrasti mērķtiecīgāk, tiks pastiprināta fonda sabiedriskās sadarbības sektora komunikācija angļu valodā un attīstīta īpaša PR stratēģija starptautiskai sadarbībai.

Ar jautājumiem un pieteikumiem, kas attiecas uz starptautisko atbalstu, nodarbojas vairāki Vācijas Vides fonda darbinieki. Sākotnējā informācija par projektiem un pieprasījumu koordinācija notiek caur nodaļu „Starptautiskie kontakti“, atbildīgais ir Dr. Ulrich Witte kungs. Vēl ir trīs īpaši šiem pienākumiem nolīgti darbinieki, kas palīdz ar savām zināšanām un pieredzi tieši Vidus- un Austrumeiropā. Tie ir: Romana Cermanova kundze Čehijai un Slovākijai, Wieslawa Dyki kundze Polijai und Wilhelm Kulke kungs pārējām valstīm. Informāciju par stipendiju programmu internetā iespējams atrast šādā adresē: www.dbu.de/stipendien/international.php. Jautājumi var tikt adresēti arī starptautisko stipendiju koordinātoram Dr. Jan Peter Lay kungam.